

**XVII међународни научни скуп Правнички дани –
„Проф. др Славко Царић“
„УЛОГА ДРЖАВЕ И ПРАВА У XXI ВЕКУ“**

**XVII international scientific meeting Legal days –
"Prof. Slavko Carić, PhD"
"THE ROLE OF THE STATE AND LAW IN THE 21ST CENTURY"**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
The University of Business Academy in Novi Sad
The Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 25. септембар 2020.
Зборник радова са XVII међународног научног скупа
Правнички дани – „Проф. др Славко Царић“
„УЛОГА ДРЖАВЕ И ПРАВА У XXI ВЕКУ“
25. септембар 2020. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић,
редовни професор

Др Ненад Аврамовић,
редовни професор

Др Милош Марковић,
редовни професор

Др Предраг Мирковић,
ванредни професор

Др Јелена Матијашевић-Обрадовић,
ванредни професор

Др Дарко Голић,
ванредни професор

Др Маријана Младенов,
доцент

Др Ненад Бингулац,
доцент

Др Јоко Драгојловић, доцент
доцент

За издавача:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Уредник:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Штампа:

Мала Књига, Нови Сад

Тираж:

200

ISBN 978-86-6019-104-7

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ – председник Научног одбора

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР НЕНАД АВРАМОВИЋ

Шеф Привредноправне и међународноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА

Продекан за науку и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ЕМЕРИТУС ДР АЛЕКСАНДАР РАДОВАНОВ

Професор Емеритус Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ

Шеф катедре кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

ПРОФ. ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ

Ректор Европског универзитета Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР МАРТА ГЕРЕГ

Декан Правног факултета у Сегедину | Мађарска

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ

Председник Основног суда у Котору | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ

Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

AKADEMIK DR WOLFGANG ROHRBACH

St. Elizabeth University of Health and Social Sciences | Austrija

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осијеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР НЕЋО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србије

ПРОФ. ДР НИКОЛА ПУВАЧА

Продекан за међународну сарадњу, ванредни професор и научни сарадник на Факултету за економију и инжењерски менаџмент Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ДОЦ. ДР АЛБИНА АБИДОВИЋ

Доцент на Европском универзитету Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР МИЛАН ЧАМПА

Ванредни професор на Факултету за здравствену негу Универзитета Ново Место | Република Словенија

ПРОФ. ДР СИМЕОН ГЕЛЕВСКИ

Професор у пензији на Правном факултету у Скопљу | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University neapolis paphos Cyprus master studys in public law and administration | Kiparska Republika

ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ

Шеф кривичноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ ОБРАДОВИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Продекан за наставу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР МЕДОВИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ДОЦ. ДР САЊА ШКОРИЋ

Доцент на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ДОЦ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ

Продекан за међународну сарадњу и доцент на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ДОЦ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ - председник Организационог одбора

ДОЦ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЛШИЋ- ДАБЕТИЋ

ДОЦ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ

ДОЦ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ

ДОЦ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ

ДОЦ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ

ДОЦ. ДР МАЈА СУБОТИН

МСП ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ

МСП ТАЊА ПРАШТАЛО

МСП СТЕФАН ДИТРИХ

МСП МАРА ДЕСПОТОВ

МСП ДИЈАНА БОРЕНОВИЋ

Секретар:

МСП ТАЊА ПРАШТАЛО, асистент

Dipl. pravnik Jelena Ilić

*Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e – mail: elenailic13@gmail.com*

Dr Sanja Škorić, docent

*Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e – mail: sanja@pravni-fakultet.info*

AGENCIJSKO ZAPOSŁJAVANJE

Apstrakt:

Agencijsko zapošljavanje kao način angažovanja radnika (tzv. lizing radne snage) prisutno je na globalnom tržištu rada, ali i kod nas, više od deset godina. Pravni status ovih agencija u Republici Srbiji do nedavno nije bio regulisan, a 6. decembra 2019. godine donet je Zakon o agencijskom zapošljavanju, o kom se polemislalo nekoliko godina unazad i čija primena je počela 1. marta 2020. godine. Mnogi poslodavci su se opredeljivali u praksi da angažuju radnike na ovaj način, kako bi zaobišli stroge i restriktivne odredbe Zakona o radu. Donošenje ovog zakona trebalo bi, pre svega, da omogući zaštitu lica koja se zapošljavaju preko agencija, ali i doprinose smanjenju rada „na crno“. Cilj ovog rada je analiza odredbi novog zakona koji reguliše oblast agencijskog zapošljavanja, ali i analiza međunarodnih propisa, među kojima je najvažnija Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 181 o privatnim agencijama za zapošljavanje, i usklađenosti Zakona o agencijskom zapošljavanju sa ovim propisima. Pored toga, deo rada je posvećen i uporednopravnom prikazu propisa koji regulišu privremeno agencijsko zapošljavanje.

Ključne reči: *agencijsko zapošljavanje, lizing radne snage*

UVOD

Ekonomске krize, globalizacija i veliki tehnološki napredak sa kojim smo suočeni u proteklih nekoliko decenija, dovele su do značajnih promena u međunarodnom, evropskom i nacionalnom radnom pravu. Ove promene se ispoljavaju kroz fleksibilno uređivanje uslova rada, mesta rada, radnih zadataka i radnog vremena, a kao posledica fleksibilizacije rada nastaju agencije za zapošljavanje, čija je glavna uloga da omoguće lakše zasnivanje radnog odnosa i koje su globalna realnost na tržištu rada.⁴²⁹

Agencijsko zapošljavanje u Republici Srbiji postalo je aktuelno sredinom druge decenije 21. veka, iako tada za ovaj fleksibilni oblik radnog angažovanja nije bilo

⁴²⁹ Brković, R., (2014). Privatne agencije za zapošljavanje – (međunarodni, komunitarni i nacionalni pravni okviri). Teme: časopis za društvenu teoriju i praksu XXXIX br. 4, str. 1381

valjanog uporišta u radnopravnoj regulativi naše zemlje. S druge strane, u uporednom pravu, agencijsko zapošljavanje je prisutno decenijama. Pojedine države ovaj oblik rada regulišu odredbama zakona o radu, dok se u drugim donose posebni zakoni o privatnim agencijama, odnosno agencijama za privremeno zapošljavanje. Mali broj država reguliše ovu oblast zakonom o zapošljavanju, kao što je to do donošenja Zakona o agencijskom zapošljavanju⁴³⁰ (u daljem tekstu: „Zakon“) bio slučaj sa Republikom Srbijom.

Privremeno agencijsko zapošljavanje je značajan i nezaobilazan oblik radnog angažovanja lica koja su radno sposobna i žele da rade.⁴³¹ Kroz ovaj oblik radnog zapošljavanja, ostvaruje se pravo na rad i teži idealu pune zaposlenosti, kojoj Međunarodna organizacija rada posvećuje posebnu pažnju, jer se zahvaljujući njegovom normiranju, efikasnije suzbija „siva ekonomija“, rad „na crno“ i nelojalna konkurencija.

Ovaj rad ima za cilj analizu odredbi Zakona o agencijskom zapošljavanju, čija je primena počela 01. marta 2020. godine. Pored toga, rad se bavi analizom međunarodnih propisa – Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 181 o privatnim agencijama za zapošljavanje i Preporukom br. 188, koja predstavlja njenu dopunu, zatim Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 88 o organizaciji službe za posredovanje rada i Preporuke br. 83 o organizaciji službe za zapošljavanje, i usklađenosti Zakona o agencijskom zapošljavanju sa ovim propisima. Isto tako se u radu, neizostavno moraju spomenuti komunitarni standardi o privatnim agencijama za privremeno zapošljavanje, pa se u tom kontekstu rad bavi analizom pojedinih odredaba Direktive 2008/104/EZ od 19. novembra 2008. godine⁴³², kao i uporednopravnom prikazu propisa koji regulišu privremeno agencijsko zapošljavanje.

MEĐUNARODNI I KOMUNITARNI STANDARDI RADA O AGENCIJSKOM ZAPOSŁJAVANJU

Države članice Međunarodne organizacije rada i Evropske unije su, na osnovu Konvencije Međunarodne organizacije rada broj 181 i Direktive 2008/104/EZ Evropskog parlamenta, uglavnom zakonima izvršile primenu odredaba međunarodnih standarda rada koji se tiču agencijskog zapošljavanja.⁴³³

Propisi Međunarodne organizacije rada

Međunarodna organizacija rada se bavi rešenjem problema nezavisnosti od svog prvog zasedanja, 1919. godine u Vašingtonu, kada je doneta Konvencija broj 2 o nezaposlenosti i Preporuka br. 1 o nezaposlenosti. Prema članu 2 ove Konvencije, utvrđena je dužnost svakog člana koji izvrši ratifikaciju iste da ustanovi jedan sistem besplatnih javnih službi (biroa) koji će se baviti problemima zapošljavanja i posredovanja u cilju zaposlenja.⁴³⁴ Biroi treba da budu pod kontrolom jedne centralne vlasti, pri čemu se ne isključuje mogućnost da osim javnih biroa postoje i privatni biroji za posredovanje, a na

⁴³⁰ Službeni glasnik Republike Srbije, broj 86/2019

⁴³¹ Brković, R., op. cit. str. 1379

⁴³² Službeni list Evropske unije L327/9

⁴³³ Brković, R., op. cit. str. 1382

⁴³⁴ Brković, R., op. cit. str. 1383

državama članicama je da preduzmu mere za ujednačavanje delovanja istih na teritoriji cele države.⁴³⁵ Preporukom broj 1 o nezaposlenosti, preporučuje se zabrana osnivanja plaćenih biroa i komercijalnih preduzeća za zapošljavanje, međutim, ova zabrana nije urodila plodom. Međunarodna organizacija rada je 1933. godine usvojila Konvenciju broj 34 o biroima za zapošljavanje koji naplaćuju svoje usluge, a kojom se utvrđuje da se preduzmu mere kojima bi se obezbedilo ukidanje privatnih biroa u svim državama i to u roku od tri godine od dana stupanja na snagu konvencije (1936. godine).⁴³⁶ Ipak, ovu Konvenciju je ratifikovalo samo 11 država, a danas je na snazi u samo jednoj (Čile) i ima status tehničkog propisa, odnosno zastarelog pravnog instrumenta.

Konvencija MOR-a br. 88 o organizaciji službe za posredovanje rada iz 1948. godine i Preporuka br. 83 o organizaciji službe za zapošljavanje, imale su presudnu ulogu za organizovanje i formiranje službi za zapošljavanje. Konvencija predviđa da je svaka država članica koja ratifikuje Konvenciju dužna da vodi računa o održavanju i organizovanju Nacionalne službe za zapošljavanje, kao javne i besplatne službe, sa ciljem posredovanja u zapošljavanju.⁴³⁷

Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 181 o privatnim agencijama za zapošljavanje

Konvenciju MOR-a br. 181 o privatnim agencijama za zapošljavanje, Republika Srbija je ratifikovala 20. februara 2013. godine. Konvencija određuje da je „privatna agencija za zapošljavanje“ svako fizičko i pravno lice, nezavisno od javne vlasti, koje pruža jednu ili više usluga na tržištu rada (usluge obezbeđivanja međusobno odgovarajućih ponuda radnih mesta i zahteva za zapošljavanje, pri čemu privatna agencija ne postaje strana u radnom odnosu; usluge koje se sastoje iz zapošljavanja radnika s ciljem da se stavljaju na raspolaganje trećoj strani i usluge u vezi sa traženjem posla koje je utvrdio nadležni organ nakon održanih dogovora sa reprezentativnim organizacijama poslodavaca i radnika, čija namera nije da se pronađu međusobno odgovarajuće ponude radnih mesta i zahteva za zapošljavanje).⁴³⁸

Konvencija se primenjuje na sve kategorije radnika i sve grane ekonomske delatnosti, osim na regrutovanje i zapošljavanje pomoraca, a jedina svrha je da omogući poslovanje privatnih agencija za zapošljavanje i pruži zaštitu radnicima koji koriste njihove usluge u okviru odredaba Konvencije. Važnost Konvencije se ogleda upravo u tome da radnici koji su regrutovani od strane agencija za zapošljavanje ne mogu biti uskraćeni za pravo na slobodu udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje, te da im se moraju obezbediti jednake mogućnosti i postupanja u vezi sa pristupom zapošljavanju i određenim zanimanjima, bez diskriminacije po bilo kom osnovu.⁴³⁹ Članice MOR-a koje su ratifikovale ovu Konvenciju su u obavezi da preduzmu neophodne mere da obezbede odgovarajuću zaštitu radnicima koje zapošljavaju privatne agencije, a koje se tiču slobode

⁴³⁵ Šunderić, B. (2001). Pravo Međunarodne organizacije rada, Beograd, Pravni fakultet, str. 260

⁴³⁶ Brković, R., op. cit. str. 1383

⁴³⁷ Brković, R., op. cit. str. 1383

⁴³⁸ Brković, R., op. cit. str. 1384

⁴³⁹ Brković, R., op. cit. str. 1385

udruživanja, kolektivnog pregovaranja, minimalnoj zaradi, radnim vremenom i drugim uslovima rada, zakonskim davanjima za socijalnu zaštitu, pristupom osposobljavanju, bezbednošću i zdravljem na radu i drugi pravima koja se inače garantuju radnicima radnopravnim propisima. Konvencija zabranjuje državama članicama da agencije za zapošljavanje koriste dečiji rad ili obezbeđuju radnike za potrebe dečijeg rada.

Propisi Evropske unije

Unutar Evropske unije postoje značajne razlike u pogledu primene privremenog rada preko agencija za zapošljavanje i u pogledu pravnog položaja, statusa i radnih uslova radnika zaposlenih preko ovih agencija, što je bio razlog donošenja Direktive 2008/104/EZ (u daljem tekstu: „Direktiva“) dana 19. novembra 2008. godine.⁴⁴⁰ Donošenju Direktive prethodio je dug put koji se odvijao u širem kontekstu razgovora o alternativnim, nestandardnim modelima ugovornih odnosa i fleksibilnim oblicima rada, kroz socijalni dijalog i legislativni postupak. Početkom devedesetih godina je prihvaćena Direktiva 91/383 o zaštiti na radu radnika u radnom odnosu na određeno vreme ili privremenom radnom odnosu. Više uspeha su imale direktive o radu s nepunom radnim vremenom i na određeno vreme usvojene 1997. godine, koje garantuju načelo jednakog postupanja prema radnicima bez obzira na oblik njihovog zaposlenja.⁴⁴¹

Direktiva 2008/104/EZ je kombinacija modela različitih pravnih sistema država članica⁴⁴² i primenjuje se na radnike s ugovorom o zapošljavanju ili radnom odnosu s agencijom za privremeno zapošljavanje koji su ustupljeni preduzećima korisnicima za rad na određeno vreme pod njihovim nadzorom i rukovodstvom. Direktiva se primenjuje na javna i privatna preduzeća koja se bave privremenim zapošljavanjem ili na preduzeća korisnike koja obavljaju privredne delatnosti, bez obzira na to da li posluju s ciljem ostvarenja dobiti ili ne.⁴⁴³

Kao što je to slučaj sa Konvencijom MOR-a br. 181, Direktiva ima za cilj obezbeđenje i garanciju prava na jednako postupanje upućenih radnika i radnika koji su zaposleni kod korisnika privremenog rada. Direktivom se želi prepoznati agencija za privremeno zapošljavanje kao poslodavac, uz istovremeno uvažavanje potrebe uspostavljanja odgovarajućeg okvira za primenu zapošljavanja preko agencije za privremeno zapošljavanje s ciljem efikasnog doprinosa stvaranju radnih mesta i razvoju fleksibilnih oblika rada.⁴⁴⁴

ZAKON O AGENCIJSKOM ZAPOSŁJAVANJU

Lica koja su angažovana preko agencija za zapošljavanje uglavnom imaju nepovoljnije uslove rada od uslova koje imaju zaposleni kod poslodavaca, što ukazuje na svojevrsnu diskriminaciju ustupljenih lica, odnosno zaposlenih. Krajem 2019. godine,

⁴⁴⁰ Brković, R., op. cit. str. 1388

⁴⁴¹ Laleta, S., Križanović, A., (2015). Rad putem agencija za privremeno zapošljavanje u hrvatskom, europskom i uporednom pravu. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilište Rijeka, v. 36, br. 1, str. 307-308

⁴⁴² Laleta, S., Križanović, A., op. cit. str. 308

⁴⁴³ Brković, R., op. cit. str. 1388

⁴⁴⁴ Brković, R., op. cit. str. 1388

Narodna Skupština Republike Srbije donela je Zakon o agencijskom zapošljavanju, s ciljem prevazilaženja problema sa kojima se susreću radnici zaposleni preko agencija, odnosno s ciljem unapređenja uslova rada radno angažovanih lica u slučaju njihovog ustupanja poslodavcima korisnicima i izjednačavanja njihovih osnovnih prava iz rada i po osnovu rada s pravima zaposlenih kod poslodavaca korisnika. Naravno, Zakon je donet i sa ciljem usklađivanja radnopravne regulative Srbije sa međunarodnim standardima, o kojima je bilo reči u prethodnom delu ovog rada.

Zakonom o agencijskom zapošljavanju se uređuju uslovi, postupak i modaliteti ovakvog načina zapošljavanja. Zakon sadrži 41 član, a njegove odredbe su grupisane u pet celina (Uslovi za rad agencije, Uslovi za ustupanje zaposlenih, Uslovi rada ustupljenog zaposlenog, Kolektivna prava ustupljenih zaposlenih i Naknada štete). Pored ovih celina, pojedini članovi imaju rubrume i na taj način su izdvojeni u odnosu na ostale članove (Predmet, Definicije, Zasnivanje radnog odnosa, Ugovor o ustupanju zaposlenih između Agencije i poslodavca korisnika itd.).

Osnovni pojmovi

Zakon o agencijskom zapošljavanju sadrži više pojmova koji se prvi put javljaju u našoj radnopravnoj regulativi, zbog čega je potrebno njihovo bliže i potpunije pojašnjenje.⁴⁴⁵ Neki od tih pojmova su „ustupljeni zaposleni“, „poslodavac korisnik“ i „uporedni zaposleni“, a pored ovih pojmova Zakon u članu 2 daje i druge definicije. Tako na primer, u odredbi člana 2 stav 1 Zakona, određene su agencije za privremeno zapošljavanje, kao privredna društva ili preduzetnici registrovani kod nadležnog organa na teritoriji Republike Srbije, koji zasniva radni odnos sa zaposlenim radi njegovog privremenog ustupanja poslodavcu korisniku na teritoriji Republike Srbije radi obavljanja poslova pod njegovim nadzorom i rukovođenjem. Uslovi za osnivanje i rad Agencije su relativno strogi i moraju se poštovati, a u suprotnom se agenciji oduzima dozvola za rad.⁴⁴⁶

Zakon određuje pojam „ustupljeni zaposleni“ u odredbi člana 2 stav 2 Zakona na sledeći način: Ustupljeni zaposleni je fizičko lice koje je u radnom odnosu u Agenciji u skladu sa Zakonom o radu, a koje se ustupa poslodavcu korisniku radi privremenog obavljanja poslova pod njegovim nadzorom i rukovođenjem, u skladu sa Zakonom o agencijskom zapošljavanju. Položaj ustupljenog zaposlenog ne može biti nepovoljniji u odnosu na položaj uporedno zaposlenog kod poslodavca korisnika, odnosno njihovi uslovi rada bi morali biti izjednačeni. Poslodavac korisnik, u smislu Zakona, je pravno lice, preduzetnik, odnosno predstavništvo ili ogranak stranog lica koje je registrovano u skladu sa zakonom na teritoriji Republike Srbije, državni organ, organ autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, ako Zakonom o agencijskom zapošljavanju nije drugačije određeno, kod koga, pod njegovim nadzorom i rukovođenjem, ustupljeni zaposleni privremeno obavlja poslove, u skladu sa Zakonom o agencijskom

⁴⁴⁵ Kulić, Ž., Škorić, S., (2020). Radno pravo – drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje. Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, str. 104

⁴⁴⁶ Kulić, Ž., Škorić, S., op. cit. str. 104

zapošljavanju.⁴⁴⁷ Dakle, poslodavac korisnik može da bude i fizičko i pravno, i domaće i strano lice, bez obzira na to da li mu se delatnost odvija u javnom ili u privatnom sektoru. Važno je da je registrovano na teritoriji naše zemlje.⁴⁴⁸

Uporedni zaposleni je, prema Zakonu o agencijskom zapošljavanju, zaposleni koji je u radnom odnosu kod poslodavca korisnika koji obavlja ili bi obavljao iste poslove s obzirom na zahtevani stepen i vrstu stručne spreme, odnosno nivo kvalifikacija i posebna znanja i sposobnosti, odnosno kompetencije, složenost, odgovornost, radno iskustvo i druge posebne uslove rada.⁴⁴⁹ Ako kod poslodavca korisnika ne postoji uporedni zaposleni, ustupljenom zaposlenom ne može se odrediti osnovna zarada u visini nižoj od zarade zaposlenih kod tog poslodavca u istom stepenu stručne spreme, odnosno u istom nivou kvalifikacije. Zarada ustupljenog zaposlenog ne bi trebalo da bude manja od zarade njegovih kolega koji kod poslodavca korisnika, sa istim ili sličnim kvalifikacijama, obavljaju iste ili slične poslove.

Pravne pretpostavke za ustupanje zaposlenih

Pravne pretpostavke za ustupanje zaposlenih, saglasno odredbama Zakona o agencijskom zapošljavanju su:

- zasnivanje radnog odnosa s licima za ustupanje poslodavcu korisniku;
- zaključivanje ugovora o ustupanju zaposlenih (između agencije i poslodavca korisnika);
- zaključivanje ugovora o ustupanju zaposlenih u slučaju upućivanja u drugu državu.

Kada je u pitanju zasnivanje radnog odnosa s licima za ustupanje poslodavcu korisniku, agencija zaključuje sa ovim licima ugovor o radu na neodređeno vreme ili na određeno vreme. Po prirodi stvari, najčešće ga zaključuje na određeno vreme, odnosno na vreme koje je jednako vremenu ustupanja zaposlenog poslodavcu korisniku.⁴⁵⁰ Zakon predviđa da u ime i za račun agencije, ugovor zaključuje lice koje ima završeno visoko obrazovanje i položen stručni ispit za rad agencija za privremeno zapošljavanje. Osim toga, Zakon precizno određuje sadržinu ugovora.

Zaključivanje ugovora o ustupanju zaposlenih između agencije i poslodavca korisnika ima veliki značaj za uređivanje njihovih odnosa, nastalih povodom ustupanja zaposlenih. Sadržaj ugovora bliže je uređen odredbama člana 11 Zakona o agencijskom zapošljavanju, pa je tako, između ostalog, uređeno pitanje obaveze poslodavca korisnika da agenciji pre početka ustupanja zaposlenih dostavi tačne podatke o broju zaposlenih koje bi trebalo ustupiti, vremenu ustupanja, mestu rada, poslovima koje će obavljati, uslovima rada itd.

Odredbom člana 17 stav 1 Zakona dopuštena je mogućnost ustupanja zaposlenih i bez agencijskog posredovanja. Lice koje radi za potrebe poslodavca korisnika, odnosno

⁴⁴⁷ Odredba člana 2 stav 3 Zakona o agencijskom zapošljavanju

⁴⁴⁸ Kulić, Ž., Škorić, S., op. cit. str. 103

⁴⁴⁹ Član 2 stav 4 Zakona o agencijskom zapošljavanju

⁴⁵⁰ Kulić, Ž., Škorić, S., op. cit. str. 103.

u prostorijama poslodavca korisnika, a ima zaključen ugovor o radu ili drugi ugovor o radnom angažovanju sa drugim poslodavcem, smatra se ustupljenim zaposlenim. Međutim, u ovom slučaju se smatra da ga je ustupio poslodavac s kojim je zaključio ugovor o radu, a ne agencija za privremeno zapošljavanje, ako se drugačije ne dokaže.

Zaključivanje ugovora o ustupanju zaposlenih u slučaju upućivanja u drugu državu je aktuelno samo u tom i takvom slučaju. Ugovor zaključuju agencija i poslodavac korisnik koji obavlja delatnost na teritoriji država članica Evropske unije i evropskog ekonomskog prostora.⁴⁵¹

Zakon o agencijskom zapošljavanju dalje propisuje zabranu i ograničenje zaključivanja ugovora o ustupanju zaposlenih; trajanje ustupanja; uslove rada ustupljenog zaposlenog; obaveze agencije i poslodavca korisnika prema ustupljenom zaposlenom; kolektivna prava ustupljenih zaposlenih; naknadu štete; solidarnu odgovornost poslodavca korisnika i supsidijarnu odgovornost agencije prema ustupljenom zaposlenom.

Kada su u pitanju obaveze agencije prema ustupljenom zaposlenom, odredbe Zakona o agencijskom zapošljavanju uglavnom se odnose na obezbeđenje jednakih uslova rada ustupljenom zaposlenom. Isto tako, tiču se i zaštite podataka o ličnosti ustupljenog zaposlenog, kao što je to slučaj sa međunarodnim propisima. Obaveze agencije prema ustupljenom zaposlenom su višestruke i moraju se odgovorno i savesno izvršavati, a u suprotnom mogu uslediti brojne kaznene mere, koje su, takođe, utvrđene Zakonom.⁴⁵²

UPOREDNOPRAVNI PRIKAZ AGENCIJA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Razvoj instituta rada putem agencija za zapošljavanje je različito tekao u pojedinim zemljama sveta, a u Evropi su ga među prvima uvele Holandija i Danska.⁴⁵³ Dakle, privatne agencije za zapošljavanje su aktivne u Holandiji preko 50 godina i široko su prihvaćene na tržištu rada.⁴⁵⁴ Ukupan promet koje ostvaruju se meri milijardama dolara, a isti je slučaj sa Švajcarskom, Sjedinjenim Američkim Državama, Japanom i drugim razvijenim zemljama.⁴⁵⁵

Republika Hrvatska je Zakonom o radu iz 2014. godine regulisala privremeno zapošljavanje posredstvom agencija poštujući rešenja iz uporednog radnog prava i poštujući komunitarne radnopravne standarde i doslednim sprovođenjem načela jednakog postupanja kako prema radnicima agencije za privremeno zapošljavanje, tako i prema radnicima koji su u radnom odnosu kod poslodavca korisnika.⁴⁵⁶ Reforma radnog zakonodavstva u Hrvatskoj, podstaknuta lošom privrednom situacijom i visokom stopom nezaposlenosti, te posledično potrebom dalje fleksibilizacije zakonodavstva, dovela je do

⁴⁵¹ Kulić, Ž., Škorić, S., op. cit. str. 106

⁴⁵² Kulić, Ž., Škorić, S., op. cit. str. 108

⁴⁵³ Laleta, S., Križanović, A., op. cit. str. 311

⁴⁵⁴ Brković, R op. cit. str. 1389

⁴⁵⁵ Brković, R., op. cit. str. 1389

⁴⁵⁶ Brković, R., op. cit. str. 1390-1391

određene liberalizacije ovog oblika rada, kojom se donekle ublažava dosadašnji pristup agencijskom radu, u doktrini ocenjen kao „negativan pristup“.⁴⁵⁷

Crna Gora i Mađarska su agencijsko zapošljavanje regulisala odredbama Zakona o radu, dok je Makedonija donela poseban zakon za ovaj oblik rada, kao i Republika Srbija. Zakonom je precizno regulisana sadržina ugovora o privremenom agencijskom zapošljavanju, dozvoljeni oblici rada, organizovanje broja obavljanja takvog rada, koliko maksimalno može trajati privremeni rad, koji su uslovi potrebni za osnivanje agencije, garantuje se jednak tretman agencijskih radnika i radnika koji su zaposleni kod preduzeća korisnika.⁴⁵⁸

ZAKLJUČAK

Agencijsko zapošljavanje (privremeno zapošljavanje, „unajmljivanje“, odnosno tzv. „lizing“ radnika) predstavlja relativno novi oblik zapošljavanja koji zamenjuje standardni radni odnos s punim radnim vremenom na neodređeno vreme. Specifičnost ovog oblika rada se ogleda u tome da radni odnos uvođenjem agencije proširuje i postaje trostran, čime se povećava njegova kompleksnost. Dakle, radnika zapošljava agencija za privremeno zapošljavanje i ona je poslodavac, ali radnik ne obavlja posao za nju, već ga agencija ustupa poslodavcu za koga on stvarno obavlja posao.

Donošenjem Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 181 o privatnim agencijama za zapošljavanje, MOR je radikalno promenio svoje ranije stanovište o privatnim posrednicima na tržištu rada kao onima koji mogu ugroziti načelo da rad nije roba. Tako su oni dobili legitimitet, bilo da su posrednici ili direktni pružaoci usluga.⁴⁵⁹ Međutim, u doktrini se ističe da je Direktiva uspela da zagaranjuje jednaki nivo zaštite agencijskih i stalnih radnika u državama članicama Evropske unije, što nije pošlo za rukom kreatorima Konvencije.⁴⁶⁰ U svakom slučaju, ovi propisi imaju za cilj da garantuju zaštitu zaposlenih i kontrolišu uslove pod kojima se privatne agencije osnivaju i deluju.

Udeo privatnih agencija za zapošljavanje u ukupnom tržištu rada povećava se svake godine.⁴⁶¹ Aktivnost agencija je izuzetno izražena i zastupljena na tržištu rada u svetskim okvirima. Veliki broj država je pravno regulisao rad ovih agencija, čime se obezbeđuje minimalni nivo pravne zaštite radnika koji se upućuju od strane agencije za privremeno zapošljavanje na rad kod drugog poslodavca, bilo u zemlji ili u inostranstvu. Novim Zakonom o agencijskom zapošljavanju, Republika Srbija je ušla u red ovih zemalja i, konačno je, regulisala Zakonom ovo pitanje i uskladila svoju radnopravnu regulativu sa međunarodnim propisima i propisima Evropske unije.

⁴⁵⁷ Laleta, S., Križanović, A., op. cit. str. 312

⁴⁵⁸ Brković, R., op. cit. str. 1391

⁴⁵⁹ Laleta, S., Križanović, A., op. cit. str. 309

⁴⁶⁰ Laleta, S., Križanović, A., op. cit. str. 308

⁴⁶¹ Brković, R., op. cit. str. 1381

Jelena Ilić, bachelor of Laws
Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad

Sanja Škorić, PhD, Assistant Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad

AGENCY EMPLOYMENT

Abstract:

Agency employment as a way of hiring workers (the so-called labor leasing) has been present on the global labor market, but also with us, for more than ten years. Until recently, the legal status of these agencies in the Republic of Serbia was not regulated, and on December 6, 2019, the Law on Agency Employment was adopted, which was discussed a few years back and whose implementation began on March 1, 2020. Many employers have opted in practice to hire workers in this way, to circumvent the strict and restrictive provisions of the Labor Code. The enactment of this law should, first and foremost, enable the protection of persons employed through agencies, but also contribute to the reduction of undeclared work. The aim of this paper is to analyze the provisions of the new Law governing the field of agency employment, as well as to analyze international regulations, among which the most important is the ILO Convention no. 181 on Private Employment Agencies, and the compliance of the Law on Agency Employment with these regulations. In addition, part of the paper is devoted to comparatively fair presentation of regulations governing temporary agency recruitment.

Key words: agency employment, labor leasing

R E F E R E N C E

1. Brković, R., (2014). Privatne agencije za zapošljavanje – (međunarodni, komunitarni i nacionalni pravni okviri). Teme: časopis za društvenu teoriju i praksu XXXIX br. 4, str. 1379-1397
2. Direktiva 2008/104/EZ (Službeni list Evropske unije L327/9)
3. Direktiva 91/383 o zaštiti na radu radnika u radnom odnosu na određeno vreme ili privremenom radnom odnosu
4. Zakon o agencijskom zapošljavanju („Sl. glasnik RS“, br. 86/2019)
5. Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS“, br. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017 i 113/2017 - dr. zakon)

6. Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 181 o agencijama za zapošljavanje
7. Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 88 o organizaciji službe za posredovanje rada
8. Preporuka Međunarodne organizacije rada br. 83 o organizaciji službe za zapošljavanje
9. Laleta, S., Križanović, A., (2015). Rad putem agencija za privremeno zapošljavanje u hrvatskom, europskom i uporednom pravu. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilište Rijeka, v. 36, br. 1, str. 305-340
10. Preporuka
11. Preporuka Međunarodne organizacije rada
12. Šunderić, B. (2001). Pravo Međunarodne organizacije rada, Beograd, Pravni fakultet
13. Kulić, Ž., Škorić, S., (2020). Radno pravo – drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje. Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

34"20"(082)

340.12"20"(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани проф. др Славко Царић (17 ; 2020 ; Нови Сад)

Улога државе и права у XXI веку : [зборник радова са XVII Међународног научног скупа "Правнички дани проф. др Славко Царић", 25. септембар 2020. године у Новом Саду] = "The role of the state and law in the 21st century" : [Proceedings of XVII International Scientific Conference Legal days - "Prof. Slavko Carić, PhD" "The role of the state and law in the 21st century" September 25th 2020. in Novi Sad] / уредник Мирко Кулић. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија : Правни факултет за привреду и правосуђе, 2020 (Нови Сад : Мала књига). - 560 стр. ; 24 cm

Тираж 200. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-6019-104-7

а) Право -- 21. в. -- Зборници б) Држава -- Правна заштита -- 21. в. -- Зборници

COBISS.SR-ID 20099849